

Remélhetőleg a Deutsche Forschungsgemeinschaft projektjei és a DIEPER segíteni fog abban, hogy a tudományos magfolyóiratok digitalizálása során elkerülhetők legyenek azok a káros viszonyok, amelyek a kurrens elektronikus folyóiratoknál néhány éve megfigyelhetők. Ezeknél ugyanis a nem angol nyelvű címek csak marginális szerepet játszanak, legyen szó az Academic Pressről, az EBSCO-ról, a SilverPlatterről, a Springerről vagy az UMI-ről. Az európai kutatókat is megilletik azok a lehetőségek, amelyek az angol nyelvterületen

már rendelkezésre állnak. Nem lehet azonban kizárólagossággal az amerikai finanszírozási modellet követni, ha el akarjuk kerülni a szellemi tudományi kutatásokra végzetes következményeket.

/HILZ, Helmut: JSTOR – ein Projekt zur Zeitschriftendigitalisierung in den USA. = Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie, 46. köt. 3. sz. 1999. p. 213–225./

(Papp István)

Ismét egy új információmeghatározás az Oroszországi Föderációból

Mondják: a szegény országok kutatói mindegyik elméleti konstrukciók felállításában, fogalmi meghatározásokban jeleskednek, minthogy gyakorlati alkotásokhoz nincsenek meg, vagy alig vannak meg a feltételeik. A tegnapi Szovjetunió, illetve a mai Oroszország ebbe a kategóriába tartozik.

Csak azokból is, akik az információ fogalmának meghatározására fordították szellemi kapacitásuk kisebb-nagyobb hányadát, hosszú névsorra futja. E névsor legjellegesebbjei: A. I. Barsuk, I. E. Barenbaum, É. K. Bepalova, M. G. Vohryševa, K. B. Gel'man-Vinordov, R. S. Gil'revskij, Ű. S. Zubov, O. P. Koršunov, Ű. M. Laufer, A. I. Mihailov, V. D. Paradžanov, Á. K. Rebane, N. A. Sládneva, A. V. Sokolov, K. V. Tarakanov, A. I. Černyj stb.

E cikkben É. A. Medvedeva idézi-méltatja-észevélétezi az előtte járók információmeghatározá-

sait, s oda konkludál, hogy újabb, az eddigi eredményeket hasznosító és kiegészítő meghatározásra van szükség.

A következőre: „A szociális információ olyan lényeg, amely a szocium objektív és szubjektív realitásának különböző oldalait és szintjeit tükrözi, és ezáltal közreműködik az embernek a társadalommal és a természettel való kölcsönhatásában a tér- és időbeli kontinuum ilyen vagy olyan határai között.”

A szerző szerint az információ meghatározásával kapcsolatos kutatásokat tovább kell folytatni, főként ami a dokumentális információt illeti.

/MEDVEDEVA, E. A.: Sovremennaa traktovka ponatiá informáciá. = Naučnye i tehničskie biblioteki, 8. sz. 1998. p. 10–24./

(Futala Tibor)

Kolorisztika avagy a színek informatikája

A szín az ember mint információs rendszer számára felettébb bőszeges információforrás. Attól függően, hogy az ember milyen információs előkép szerint él, alakul egészsége, életével való elégedettsége, sikereinek száma és jellege. A kolorisztika mint a színek informatikája a színek „nyelvét”, a szervezetekre és a pszichikumra gyakorolt hatásának mechanizmusait tanulmányozza. És persze: a lélektani, orvostudományi, munkaszervezési, a dizájnrá koncentráldó stb. színek alkalmazásának hatásait is.

Az emberiség kezdeteikor két színt különböztetett meg egymástól, a sötétet (feketét) és a világot (fehéret). E két szín megnevezéséhez ké-

sőbb a piros megnevezése csatlakozott (Afrika egyes övezeteiben), majd a zöldé és a sárgáé (esetleg fordított sorrendben Gabon, Szomália és Togó vidékein). A kék szín „felfedezése” a Pekingvidéki kínaiakhoz és a Délkelet-Ázsiában lakó népekhez fűződik. A következő színt, a barnát Balin és Jáván „vették észre”. Utolsónak a rózsaszín, a narancssárga és a szürke „néven nevezése” maradt (japánok, angolok, oroszok, kantoni kínaiak).

A színek gradációja a csodálatos éghajlatú Atika görögjeire várt. A bibliai idők is a színek meglehetősen változatos ismeretéről tanúskodnak (vö. Ézsaiás, I. 18.). Némely korántsem civilizált

népnek ugyancsak fejlett színekultúrája volt. Így pl. a maoriknak a piros 100-féle árnyalatára volt szavuk.

A British Encyclopedia alapján kimutatható, hogy az angolok milyen színnevekkel jellemezték a különféle főneveket. Így először 1493-ban a növények, 1497-ben a nem élő természet tárgyai, 1647-ben az állatvilág egyedei, 1670-ben az ékszerek és az ásványok, 1684-ben egyes konkrét növények, 1703-ban az élelmiszerek, 1716-ban a termények, 1740-ben a szépitőszerek, 1778-ban pedig az ember készítette tárgyak kaptak színbeli jelzőket.

Az európai irodalmakban a színek használatának gyakorisági sorrendje a következő: fehér, fekete, piros (vörös), zöld, kék, sárga, barna, rózsaszín, violaszín (lila), narancssárga. A francia nyelvben 178, az angolban 154, az oroszban 133, a németben 120, a japánban pedig 45 színt jelentő szót használnak aktívan. E különböző bőségű szóincs olykor (mű)fordítási problémákat idéz elő.

A kolorisztikának mint tudománynak főként német nyelvű szakirodalmá van. Nem véletlenül, hisz – chromatika elnevezéssel – a kolorisztika alapvetője *J. W. Goethe* volt, aki az e téren elért eredményeit felettébb fontosnak tartotta. „Amit e században egyedülvalóan lényegesként produkáltam, az a szín igazi lényegének felismerése volt. Ezáltal emeltem magamnak emlékművet” – vallotta a sokoldalú génius. Kutatásai summarátát a Szintan c. műve (Magyarországon *A színelmélet története* címen emlegetik) foglalja össze.

Goethe tanai *I. Newton* Új elmélet c. művének, illetve követőinek fényelméletével konfrontálódva alakultak ki. Newtonnal szemben, aki szerint az ember szeme tökéletlen és szubjektív műszer, Goethe egyértelműen azzal is számolt, hogy az ember számára minden szemmel látható dolog objektív, s mint ilyen közérzetének, elképzeléseinek, gondolkodásának, egészségének állapotában tükröződik. Ezenkívül több más optikai és színjelenség „megfejtését” illetően is Newton és a newtonisták fölébe kerekedett. Goethét az ellentábor tudósként lebecsülte, s legalább olyan heretikusként kezelte, mint később a tudománytörténet több nagy alakját (*Faradaytól Einsteinig*).

Goethe szintani teljesítményeiért semmiféle elismerésben nem részesült, s csupán most, „amikor ezek a teljesítmények a maguk teljességében tárulnak elénk, igencsak csodálkozhatunk azon, hogy mennyire épen maradtak fenn, hogy semmit sem avultak. Íme, a géniusz szemmel látható jellemzője” – írja szinte felkiáltásként referált cikkünk szerzője.

Az első tudatos kolorista (s itt nem a megnevezés hagyományos értelmezésére kell gondolni)

V. V. Kandinskij orosz festőművész volt, aki elővasván Goethe színelméleti művét, rögvest a benne foglaltak hívévé, e kategórián belül „alkalmazott koloristává” szegődött. Napjainkban mindenekelelt a német nyelvterületen (Svájcban és Németországban) élő festők hosszabbítják és szélesítik a Kandinskij kezdete csapást, közöttük is első renden *Max Lüscher* és *Heinrich Frieling*.

Goethe munkálta ki a színek periodikus rendszerét, amelynek értelmében bármiféle természetben előforduló színárnyalat nem más, mint maximálisan négy alapszín „összekapcsolódása”. Csúpn a kolorisztika határozta meg az olyan korábban is használt, de bizonytalanul értelmezett fogalmak jelentését, mint a „világosság” (= bármiféle szín fehérrel való felhígítása), a „telítettség” (= a fekete hozzáadásához képest mutatózó tisztasági fok) és a „világosság” (= a szürke hozzáadásához képest mutatózó tisztasági fok).

Az, hogy a szín információ, abból derül ki, hogy miképpen érzékeljük, miképpen fogadjuk be. Információként az élő szervezet rendszeresen feldolgozza, az emlékezet megőrzi, és a külvilágnak adja tovább. Ez sokféleképpen valósulhat meg, a lényeg az, hogy a kolorisztika pszichofiziológiai alapokon nyugszik. A színérzékelés hatására megváltoznak a szervezet működésének paraméterei, úm. a test hőmérséklete, a légzés gyakorisága, a pulzus, a szív ritmusa stb.

A színekhez való viszonyt a „tetszik – nem tetszik” skálán mérik, s a kapott eredmények alapján különféle színérzékelő és magatartástípusok rajzolódhatnak ki. A szín az emberi információs rendszer része, amiből következik, hogy a szín okozhat betegségeket, közreműködhet a betegségek diagnosztizálásában, illetve gyógyításában. Ezt számos (az eredeti cikkben részletezett) kísérlet is igazolja.

Minden társadalmi-demográfiai csoportnak, tehát nem, életkor, nemzetiség és foglalkozás szerintinek egyaránt más és más színpreferenciái vannak. A nemzeti és vallási preferenciák a kulturális hagyományokkal, a jellemző foglalkozásokkal, az életvitellel és a földrajzi környezettel függenek össze. Már Goethe észlelte: a déli népek élénkebb, mozgalmassabb és világosabb színű öltözetben járnak, mint az északiak. Egy-egy nép „színtörténete” sok vonatkozásban egészíti ki, értelmezi a politikátörténetet.

Az ún. ipari kolorisztika a tudományág egyik legdinamikusabban fejlődő szektora. Keletkezése a második világháború előtti évekre tehető, s haszna – a frontok mindkét oldalán – a háborús években mutatkozott meg igazán. Következményeként propagandaakciók indultak, egyfajta „színtentuzianizmus” divott. Az 50-es és a 60-as években az ipari kolorisztika kiterjesztette hatókörét a

hivatali helyiségekre is, hogy a kellemes színekörnyezet megkönnyítse a munkát. Innen már csak egy lépés volt, hogy nekilásson a „városi szürke egyhangúság” felszámolásának. Egyik szárnya innen visszafordult a természethez, az égi „magasokhoz” és a növényzethez.

A művészet – informatikai szempontból – olyan információs környezet életre hívására hivatott, amely lehetővé teszi az elemi információs kérdések felvetését: „mit érdemes megnézni”, „mit kívánatos meghallgatni” stb. Természetesen a színnek is megvan a maga szerepe ebben az információs struktúrában. Különösen a szín és a zene „együtkezése” mentén adódnak felettébb magvas elméleti kérdések, és nem kevésbé magvas élményeket produkáló kísérletek.

A szín hat a jellemre, és a jellem a szín által tárol fel – vallja terjedelmes dolgozatunk szerzője. Elmondható: a színeknek „nyelvük” van, s ezt a nyelvet minden olyan nemzet mindenkor megérti, amely ismeri mindenek szociális kontextusát. E tekintetben igen hatásos példa az öltözködés, amely egyaránt tükrözi az életkort, a nemet, a divatot, a szóban forgó társadalmi környezet kényelmét és jellegét, amelynek keretei között dívik.

E színek pedig így „beszélnek”. A menyasszony fehér ruhája az új élet kezdete. A gyász fehérje a másvilági életé. Az orvos fehér köpenye a tisztaságot szuggerálja, a fehér (tiszt) lelkű ember maximális dicséret.

Ezután a többi szín „beszédét” mutatja be, mégpedig meglehetősen részletezve. Ezek referálására – terjedelmi okból – e helyütt nem vállalkozunk.

Összefoglalásként a szerző a következőket jelenti ki: „A színek informatikája, noha új keletkezésű, teljesen nyilvánvaló eredményeket ért el. Erről ez e dolgozatban futólagosan tárgyalt témák sokasága is tanúskodik.” A dolgozat végén 31 tételnyi szakirodalom felsorolására kerül sor, továbbá arra a megjegyzésre, hogy a szóban forgó műveken kívül még rengeteg más műben is rejlenek „idevaló” adatok, tények, kísérleti eredmények, ám ezek fellelése felettébb nehéz a feltárás elnagyoltsága miatt.

VOROB'EV, G. G.: Informatika cveta. = Naučno-techničeskaâ informaciâ, 2. ser. 12. sz. 1998. p. 1–15./

(Futala Tibor)

Az internet behatolása az online játékok iparába

Az online játékok piaca még ma is bevezető szakaszában van, nincs valamely üzleti modell szerint meghatározott dominanciája, árstratégiája, sőt játékkínálata sem. A videojátékok személyi számítógépes és konzolos kivitelének elterjedtsége ellenére az online játékok ipara a jövőben a játékipar vezető piaci tényezőjévé fog nőni, és talán kiszorítja a jelenleg uralkodó offline játékprogramokat.

Az online játékok piaca az Egyesült Államok 20 milliárd USD értékű játékszoftver-iparának legjelentősebb szegmensévé kezd válni, amint ez egy Frost & Sullivan-jelentésben olvasható. A tanulmány szerint az interneten megjelenő hirdetések növekvő mennyisége és hatékonysága, a játékosok szélesedő demográfiai összetétele a piacot ugyancsak nyitottá teszik ez előtt a fejlődés előtt. A növekedés fő motiváló ereje az internet egyre mélyebb behatolása a háztartási fogyasztók piacára, és az online játékok növekvő intelligenciája. Szerintük a teljes piac nagysága az USA-ban az 1998. évi 38,7 millió USD bevételről 2005-ben 172,5 millió USD-ra növekszik.

Európában is növekvőben van az internet felhasználása a háztartásokban, különösen a számos ingyenes szolgáltatásnak köszönhetően. Az előrejelzések szerint a fizetős szolgáltatások árazási modelljeinek változásai és a csökkenő árak további növekedést sejtetnek. Újabb növekedési indítékot jelent a tartalmi minőség és sokféleség fejlődése, az internet elérhetőségének javulása. Az online játékok iránti kereslet Európában együtt nő az internet-előfizetők számának növekedésével. A domináns piac Európában Németország marad, de az Egyesült Királyságban is gyors növekedésnek indul az online játékok piaca. A Benelux államok és a skandináv országok piaca is feltörőben van.

Az online játékok piacának vezető szállítója a Microsoft, annak is a MSN Game Zone nevű szolgáltatása. Az európai piac további vezető cégei az Mpath Interactive, a SegaSoft és a Kesmai.

További információ e-mailen:
kristina.menzefricke@fs-europe.com

/ASLIB Managing Information, 6. köt. 10. sz. 1999. p. 8./

(R. P.)